

M A G Y A R K U R I R.

Bécs, Pénteken, Januárus 3 dikán, 1823.

Spanyol Ország.

A' Gazette de France következő tudósításokat közöl a' spanyol szélekről Dec. 22d.: „Puycerdából Dec. 11d. jelentik; Éppen most ese értésünkre, hogy Dec. 9d. Minanak 400 emberei szinte a' Seoi kapukig nyomultak. Erre Romagosa reárohant, 's heves tüzelés kerekedett köztök, melly egy óránál tovább tartott, a' nélkül, hogy vagy egyik vagy másik félnek nevezetes veszteségével lett volna egybekötve. Más nap nagyobb erővel ment Mina a' város alá; az őrizet-seregnek egy része előállott a' viadalra, melyet tüzesen folytatván mind két fél, dél tájban Romagosa a' város és erősség közt eső forráshoz vonúlt-vissza, hol délutáni 3 óráig tartván magát, csakugyan az erősségbe leve kéntelen menedéket keresni. A' csatázás igen kemény volt. A' Constitutziósok benyomulván a' városba, a' mi keveset találtak, elvitték. Mina az egész viadal alatt ki nem mozdult Alasból. A' mint hallik, Misas és Mosen - Anton, seregeikkel, Castelfollit táján (de ez nem az a' Castelfollit, mellyet Mina semmivé tett) és Besaluban vannak, 's a' Báró d' Eroles megvert Ármadájának maradványai-ból nevelik azokat. Milans azonban szemmel tartja őket; hanem olly szerfelettváló vigyázattal lát a' dologhoz, hogy csaknem azt hiszi az ember, hogy vagy tulajdon seregeinek sem hiszen, vagy a' tartomány lakosaiban sem bizik, kiket számtalan rendszabásokkal gyötör. A' spanyol Cerdagnában mindennek fegyvert

kell fogni. A' Mina Generalstábjánál számosak a' szökevény Olaszok, kik mind szövevényes gondolkozásokkal mind pénzekkel hatalmasan elősegélik a' dolgot.

Egy Sallagousai levél jelenti, hogy Dec. 7d. nagy tüzelés hallatszott a' spanyol Cerdagna felől, 's a' volt a' híre, hogy a' Royalisták visszavették volna Puycerdát. Annyi legalább bizonyos, hogy azon nap délutáni 2 és 4 óra közt, öt követ érkezett Perpignánba a' commandírozó Generálishoz. Ugyan akkor, egy mezei ember, ki Figuerasból jött, azt állitá, hogy a' Király malmánál, melly az utóbbi helytől egy mértföldnyire fekszik, szakadatlan erős lövöldözés hallott, és még azt, hogy a' Royalisták visszaverték a' Constitutziósokat, 's ezek a' Figuerasi erősségbe vonúltak.

A' Navarrai, vagy ötödik Katonai - kerület constitutziós seregeinek Fővezére Generális Torrijos, Vittoriai fő kvártélyából Nov. 29d. egy Proclamatiót bocsátott közre, mellynek pontjai a' következők: 1) Minden spanyol, vallásánál 's a' Státus törvényénél fogva, kész engedelmességgel tartozván viseltetni a' Constitutziós tiszti-hivatalok iránt; ha a' pártütésben részt vesz, hadi törvény elébe idéztetik 's úgy büntettetik, mint hazaáruló. 2) A' ki, akár igaz akár hamis tudósítások 's a' lázzasztók győzedelmének beszélése által az Ármadát 's a' jó polgárokat kedvetleníti 's így a' pártütést éleszti, az első cikkely' értelme szerint büntettetik. 3) A' ki valamelly pártütőnek segítségül merészel lenni, 's azt az

illető katonai tiszti-hivatalnak bé nem jelenti, úgy büntetetik, mint pártos. 4) A' ki a' pártosokat a' nemzeti Armada mozdulásairól tudósítja, avagy azokkal, ha mind erőltetve is szövetkezik, hasonló módon büntetetik. 5) A' ki a' tiszti-hivatalokat egész készséggel tüstént nem segíti, a' késedelmezéséből eredett kárnak mivoltához képest, pénzre büntetetik; ha késedelmezése a' constitutziós Armada valamelyik tagjának életébe kerülne, akkor halál a' fején; ha pedig általa kárt nem okozott, javainak tizedrészével adózik a' had' költségére, 's ha semmije sincs, hat hónapi sáncz munkára ítéltetik. 6) A' ki magát azon szolgálathól ki akarja vonni, mellyet tőle a' Haza kíván, fizesse az elébbeni cikkelyben meghatározott pénzt, vagy más rendelendő módon lakoljon. 7) Minden polgár, ki paszszus nélkül utazik, vagy paszszusát azon városban, mellyben meghál, nem visaltatja, elfogattassék 's kérdőre vétessék, és minden esetben egy piaszterre vagy egy hónapi sáncz-munkára büntetessék. Ha másodszor is efféle vétésben találattik, büntetése háromszoros legyen. 8) Minden polgárnak javait, ki lakóhelyéből paszszus nélkül megyen-ki, 's titkos eltávozása iránt magát meg nem igazíthatja, a' Státus elfoglalja. 9) A' ki pártosokkal szövetkezik, hasonlóképen elveszfi minden javait; ha az ilyen valamely familiához tartozó fijú, akkor csupán az örökségnek reászállandó része foglaltatik-el. 10) Minden személy, ki az Insurgens Armadánál vezérkedett, hasonlóul büntetetik, háza földig lerontatik, 's familiája, hogyha annak férjfi tagjai nem önként-vállalkozott Militzia-szolgálatban vannak, és így a' constitutziós systemának nyilvánságos ellenségei, tartozik lakhelyét változtatni, hogy azon helyen az illy érdemetlen Spanyolnak neve 's kiirtassék. 11) A' ki az Insurgensektől

elrablott dolgokat tartogat, a' 9d. cikkely' értelme szerint büntetetik, ha pedig értéke nincsen, hat hónapi sáncz-munkára küldetik. 12) Minden polgár, ki az Insurgensektől kénszerítettven, a' hűséges Spanyoloknak holléteket felfedezi, azon szerint büntetetik, a' minéműkárt ez által az Insurgensek a' jóltévő constitutziós systema barátjainak okoztak. 13) Minden Spanyol, ki az Insurgensek állását ismeri 's a' hadi-tiztségnak bé nem jelenti, pártütőnek tartatik 's úgy büntetetik. 14) Minden helybeli tanács, melly a' határára rohanó Insurgenseknek ellenek nem áll, azoknak rablásaikat háromszor fizesse-viszsa. Azon esetben, hogyha illyenkor valamely hazafit megölnének az Insurgensek, két tanácsbeli, két Pap és két birtokos mind addig fogva tartassanak, míg a' gonosztévők megbüntettetnek. 15) Az olyan helység, melly az Insurgenseknek pénzt vagy eleséget ad, kétannyit tartozik az Armadának adni, 's ezen feljül a' szokott hadi adót is fizeti. 16) Mind azon helység, mellyben a' Constitutziós-kő, a' nemzeti szabadság' jele, felforgattatik, ha a' gonoszt Insurgensek követik-el, adója harmad részével, ha a' lakosok magok, annak felével egyenlő summa pénzt tartozik fizetni, 's kifürkésztetvén a' gonoszság' indítóji, ezek halállal büntetettnek. A' Constitutziós-kő, a' helybeli tanács költségén állítatik-fel. 17) A' melly helységben hivatalos-levelek tartóztatnak-le, az, rendes adója harmadának megfelelő summat fizet; ha a' Kurírnak kára esett, azt a' tanács téríti-meg; ha pedig megöletik, két esztendei adójához hasonló summat tartozik a' tanács letenni, mellynek egy része a' megholt familiájának, más része a' hadi cassába megyen. 18) A' posta-kurírok közönséges levelezhetés végett lévén rendelve, egyik statiotól a' másikig mindenkor Militziai őrizet alatt men-

jenek, 's hogy ha leveleiktől megfosztatnak, a' Militzia 500 piasztert fizet. 19) Azon helység, mellyből akármiféle constitutiós seregre tüzet merészel valaki adni, ha a' gonosztévő ki nem tudathatik 's el nem fogatik, prédáltassék - ki 's gyújtassék - fel. 20) Illyen sorsa legyen mind azon helységeknek, mellyekben csak egy Militzia - katoná is megölettetik. 21) A' Tanács és Papság gondjai lévén a' világi és egyházi felvigyázás, minden vétéséről felelni is ők tartoznak. 22) Minden helységbeli tanácsok és Parochusok, kik akárhollévő fő kvártélyomhoz három mértföldnyi kerületben lesznek, 's minden nap tudósítást nem adnak az Insurgensek' mozgásairól, 500 piaszter fizetésére büntettetnek; ha pedig gondatlanságok veszedelmet vonna maga után, abban az esetben életekkel adóznak. 23) A' helységekbeli tanácsok, Káptalanok és Parochusok gondoskodni tartoznak a' hivatalos - leveleknek haladék nélkül való tovább küldésekről, 's minden egy egy órai késedelmet 30 piaszterrel fizetnek. Hogyha gondatlanságok miatt a' hivatalos - levelek elfogattatnak, javaiknak felét vesztik - el, 's ha azokkal nem bírnak, akkor a' tanácsbeliek hat hónapi sánczmunkára, a' Papok pedig ugyancsak hat hónapi fogságra büntettetnek. 24) Minden tanácsok, Káptalanok és Parochusok, kik a' hadi előljárók kívánságára nem egész készséggel és gyorsasággal adják - bé tartozásokat, értékeknek felét érő pénz fizetésre büntettetnek, 's ha javaik nem lennének, sáncz - munkára ítéltetnek. 25) A' melly helység a' Kuríroktól a' kísérőket megtagadja, vagy az Ármada számára a' szállításokat megtenni elmulasztja, egy esztendei adóját érő pénzfizetésre büntettetik; 's hogy ha engedetlensége káros következtetéseket vonna maga után; a' helységbeli világi és egyházi tiszti - hivatalok pártütőknek hirdettetnek 's a' szerint bün-

tettetnek. 26) A' közösülés könnyebbítésére nézve, és hogy a' Polgárok jutalmát vegyék a' Kurírok kísérésének, egy egy mértföldre minden kísérő Polgár egy egy Reált kap. 27) A' megírtaknak végrehajtása végett, minden Divisióban egy hadi Biztosság 's két Fiscalis legyen. A' halálos ítéleteket magam vizsgálom - meg. 28) Midőn ezen tartomány nyugodalma - ra nézve a' jelenvaló rendelkezéseket teném, jelentem egyszersmind, hogy a' Tisztek a' legszorosabb fenytéket fogják tartani, 's bizonyosokká teszem a' Polgárokat, hogy minden, ki az igaz ügy pártján van, tiszteletben fog tartatni. Navarraiak! Legyetek csendességgel, hívjátok vissza fíjaitokat 's rokonaitokat az Insurgensek' zászlóji alól. Tegyétek bizonyosokká a' felől, hogy bocsánatot nyernek, ha fegyveresen rukkolnak - bé. Ez az ajánlás azonban csupán az alacsonyabb sorúakat illeti; a' birtokosok csak úgy nyerhetnek bocsánatot, ha Tisztjeiket fogva hozzák magokkal. Ezen bocsánat Dec. 10dikéig tart. 29) Jelenvaló Proclamatio közöltetik, minden hadi Commendánsokkal és polgári Kormányozókkal, hogy annál inkább közönségessé lehessen.

A' Journal des Debats következő tudósításokat közöl Dec. 24d. a' spanyol szélekről: „Puycerda tájékaról Dec. 14d. — A' Dec. 9d. és 10dikén esett csatázásoknak folytatásául jelenthetem, hogy két óra múlva a' Romagosa hátrálása után, újra munkálódni kezdettek a' Constitutiósok. A' vár - erősséget körülkerítették 's ostromlásához készültek. Egy osztályok szinte a' la Lengua de Serp nevezetű toronyig nyomult, mellynél fogva tavaly Júniusban a' Royalisták is legelőbb verekedtek az erősségbe. Itt az osztályt két kártács - szalve fogadta, 's 30—40 ember veszteséggel hátrálásra kényszerítette. Dec. 11d. korán reggel újra kezdtek a' munkához az ostromló - seregek, a' mikor az

örizet - seregek is tettek némelly közel kirontásokat. Délutáni kicsapások a' Paillasi völgybe vezető útra, nevezetes haszonnal esett-meg, a' mikor 15 lisztel terhelt öszvért fogtak-el. Mina azonban mind a' mellett is, hogy hébe - korba repülnek a' bombák és granátok Seo városába, seregeinek egy részét oda békvártélyozá; egy Juntát állított-fel, 's annak Praesidensévé egy Fonnouils nevű embert nevezett-ki a' környékből. A' napokban négy embert lőttek agyon a' népnek alsóbb rendéből, azért, hogy midőn a' Royalisták Seoban lettek volna, azokhoz szítottak."

Fgy Aixi levél így szól Dec. 15d. „Jelentetem, hogy Minának első próbatétele rosszul ütött-ki, 's azzal kedvetlen helyheztesbe jött. Az újobban rajta esett csapás nem kevésbe neveli bajait. Dec. 10d. megteve ugyan is minden rendelkezéseket, hogy a' Seoi erősséget bévehesse, 's azt a' leggyengébb oldalról kezdé ostromoltatni. Romagosa olly parancsolatot adott, hogy az ellenséget szinte egy puska-lövésre 's egész a' sáncz' aljáig bé kell várni; a' hova midőn elérkezne, iszonyú tüzeléssel fogadták a' Royalisták, 's olly hevesen csaptak vele egybe, hogy a' csata helyén 500 holtak maradtak. A' viadal egész nap tartott 's még más nap Dec. 11d. is hallattak az ágyúdörgések. Mina ezen osztályának maradéka, Arfaba és Belverbe vonúlt-viszsa. Mina maga is az utóbbi helyre vette magát. Dec. 12d. újra hevesen ütött-ki Romagosa 1000 emberével, 's a' Constituçõesokat Pláig kergette. Elvett tőlök 22 öszvért, mellyek lisztel, pályinkával 's olajjal valának megterhelve."

Perpignan Dec. 14d. A' Hit-ármadának egy erős osztálya, Dec. 10d. Arles és St. Laurent de Cerda tájára küldődött. Azon viadal után, melly Milans és két Royalista vezér t. i. Misas és Fley-

res között, St. Laurent de la Mouga határa mellett esett, szinte 1200 Royalista futott Francia Országba. Tegnap számos Royalista - Tisztek jöttek ide Marseilleből. Köztök van Generális Grimarest egész familiájával együtt. Holnap indulnak az Országnak belső tájéka felé. Éppen most ese értésünkre a' spanyol Consulnak a' Praefectushoz intézett abbeli hivatalos jelentése, hogy a' Hit-ármadának mind azon Al-tisztjei és közemberei, kik Francia Országba futottak által, olly feltétel alatt bocsánatot nyernek, ha bizonyos meghatározott rövid idő alatt, Jusquerában magokat jelenteni el nem mulasztják.

Nagy Britannia és Irlandia.

Az ánglus regularis Ármada, nem számlálván ide a' királyi Gárdát, Európában 's azon kívül következő módon oszlik-el: Angliában magában van 7 Lovas és 11 Gyalog Regiment, Skócziában 3 Lovas és 11 Gyalog Regiment; Irlandiában 7 Lovas és 29 Gyalog Regiment; Gibráltárban 4 Gyalog Regiment; Máltában 3 Gyalog Regiment; a' Jóniai Szigeteken 6 Gyalog Regiment; a' Sz. Mauritius szigetén 2 Gyalog Regiment; Új Déli Wallesben 1 Gyalog Regiment; Ceylonban 4 Gyalog Regiment; Keleti Indiában 6 Lovas Regiment és 20 Gyalog Regiment; Új Skócziában 3 Gyalog Regiment; Nyugoti Indiában 11 Gyalog Regiment. A' Jó-reménység' fokán szedett Lovas és Gyalog-seregek nem foglaltatnak ezen lajstromba. A' csupán két Batalionokból álló Regimenteknek, a' millyenek p. o. az első és hatvanadik, valamint a' Vadász-Brigáda is, mellyeknek mindenik Bataliona különös Regimentnek tartatik Anglián kívül, vannak osztályaik Guernseyben, Sierra-Leoneban, Hondurásban, Bahamában, a' Bermundi

szigeteken, Új Braunschweigban és Terre Neuveben.

Liverpoolban a' Dec. 5diki szélvész sok kéményeket 's háztetőket levervén, azok számos embereket öltek és sebesítettek - meg.

Újabb tudósítások szerint a' Nagy-Britanniai Gőz-Machinák száma 1500ra telik. Felvévén már közép-számolással hogy egy egy, 40 ló' terhét viszi; 1500 Machina annyi munkát teszen, a' mennyire 180,000 's valami egy millió ember kivántatnék. Ugyan azon tudósítások Franciaországban csak 300 Gőz-Machináról emlékeznek.

Franciaország,

A' Gazette de France jelenti Perpignanból Dec. 15dikéről; „A' Catalonia szélén mostanában történt dolgok, azon tartomány népességének egy részét ezen Departementbe hajták. A' political szakadás' ezen áldozatai között olly familiákat találhatni, mellyeknek tagjai egészen elszakadtak egymástól; a' gyermekek atyjok nélkül járnak fel 's alá, 's kéntelenek adakozásból élni. Az aszszonyok minden szükségnek 's kedvetlenségnek kitétetve, keresik férjeiket 's gyermekeiket. Egy ilyen szerencsétlenség állapotja szívreható jelentés vala tegnap előtt. Karján egy gyermeket vívén, másikat, ki most kezdett-el járni, kezénél fogva vezetvén, 's maga terhesen, így vánczorgott hat nap olta helységről helysége, férje után, ki a' Lovasságnál Kapitány, azonban sehol sem találta, és sem pénze sem kenyere nem volt. — A' kivándorlott Papok' és Barátok' száma még nagyobb; mert az oltár és trónus ellenségeinek dühe leginkább ezek ellen van intézve. Nálunk nincsenek híjjával a' szükséges segedelemnek.

Toulouseból Dec. 16dikáról jelenti ugyancsak a' Gazette de France: „Báró

d' Eroles tegnapelőtt érkezett-meg ide, 's látogatásokra ment előkelőbb tisztségeinknek. Azt mondják, hogy az itt tartózkodó Régenséggel valami plánum iránt fog végezni 's azzal újra elútazik. A' spanyol Monarchiának ezen rettenthetetlen védelmezője, úgy fogadtatott nálunk, a' mint nemes maga feláldozása 's tulajdonságai érdemlik. A' trónus barátjai nem eshetnek kétségbe Spanyol Ország sorsa iránt. Nincs egy tartomány is, mellyben Royalista-Guerillák ne formálódtak volna, kiknek vezérek próbált vitézek, 's Minának szerencsés csillaga még homályba borúlhat d' Eroles előtt. — Madritból igen nyughatatitanító híreket vettünk. Az Infánsok ellen támasztott per csakugyan megindított, mint némelly levelezőjink írják.

A' Király Dec. 19d. Herczeg Wellington magános audientzián fogadta, melly szinte egy egész óráig tartott. Azután a' Herczeg a' királyi familiánál tette tiszteletét, 's más nap délután London felé elútazott. Az nap érkezett-meg Verónából Vicomte Chateaubriand.

Török Birodalom.

Konstantinápoly Dec. 10d. Halet Efendi' feje Dec. 3d. megérkezett a' fő városba, 's más nap a' Szerál első udvarában nézésül kitétetett; hol harmadnapig állott. A' mellette felfüggesztett Jafta vagy halálos ítélet a' következő: „Az itteni, másoknak példájára, közönségesen kitétetett fő, Halet Efendinek a' volt Nischandschinak a' feje. Hogy a' Birodalomban egyik legfőbb méltóságra emeltetett, 's Monarchájának kegyelmeivel tetéztetett, mind ez azon czélból történt, hogy a' Státusnak hűségesen és igazán szolgálja; a' szíves egyesség lelkének fentartására ügyelne, melly, különösen a' mostani környülállásokban az

igazhitűnket mintegy egy testé formálja, 's a' rendetlen és szent Prófétánk' törvényével nem egyező fenyűzést tilalmazza, 's őket azon igyekezetre serkenti, hogy a' vallásnak, minden személyes kivánságoknak feláldozásával szolgáljanak. Ezek voltak ezen istentelen embernek szentséges tisztjei. De ő ezekkel nem gondolt, hanem inkább hivatlen lelke sugallásaira halgatván, mindenféle fortélyokat elkövetett, mellyeknek számos szerencsétlenek levének áldozatává; szokássá vált már benne, hogy az igazhitűek' sziveikbe versengésnek és egyenetlenségnek magvait hintené, midőn maga hűséget és egyenességet színlelt, hogy önszeretetét 's romlott characterét illy álarcza alatt palástolhatná." Világosságra jövén azonban a' Monarcha' céljaival ellenkező viselete, egy illy gonosztévőnek büntetése halálnál kevesebb nem lehet, melly is rajta, midőn számkivettetése' helyére menne, egy nagyúri parancsolat' erejénél fogva, az útközben hajtattott végre." (Megölettetésének környülállásait a' jövő postával fogjuk közölni.)

A' Persiai határszéleken, a' mint látszik, ez idő szerint fegyverszűnés van, melly Aleppóból és Bagdadból legközelebb érkezett tudósításoknál fogva, azon egyességnek következése, mellyre a' Persiai Schah' fija és Daoud a' Bagdádi Basa egymásközt léptek; más tudósítások azonban a' cholera morbus kiütését adják annak okául, hogy a' Persa seregek, Bagdad' tájáról visszavonultak. — Annyi igaz is, hogy ezen említett ragado nyavalya napról napra erősebben kezd elharpódzni, 's már Birrában, Aintaban 's

Aleppóhoz közel eső egyéb helyeken nagy pusztításokat teve.

Smyrnán keresztül kevéssel ezelőtt a' Görög Országi hadról némelly tudósítások érkeztek, mellyek szerint, ha t. i. a' hírek megbizonyosodnak, a' Törökök Nov. közepe táján szerencsés fordulásokat tettek. Ezeknél fogva, O d y s s z e u s Görög vezért, Athene körül, egy 15000 főből álló Albaniai sereg megverte és Szalaminba kergette. Ezen sereg, minekutána egy Atticai klastromot, mellyben az Iusurgeneknek sok eleségére talált, elfoglalt volna, Korinthusba, 's onnan Napoli di Romaniába nyomult-elő. Mind két erősség, különösen pedig az utóbbi, több hónapokra elegendő eleséggel bír, 's köztök a' szabad járás-keles helyreállittatott. Ezek szerint tehát, a' Korinthusba érkezett nevezetes segítséggel, 's Omer Basának ugyan azon időben Patras felé tett mozdulásival erőt vett volna Moreában a' török fegyver.

~~~~~

Bécsben, a' marhahúsának fontja Januariusra ezüstben 7, V. Czban 17 1/2 xra határozottatott.

~~~~~

Magyar Ország.

Mélt. Szent-Györgyi Horváth József Cs. K. Kamarás Úr, a' tudományokhoz vonszó szeretetből T. F. S z o m m e r József Urat, a' Philosophia Doctorát és felesküdt Prokátort, a' ki Literatúránkat már némelly Drámákkal gazdagította, Hegyfalui Uraságának Fiscalisává nevezte.